

LECTIO SEPTIMA ET QUADRAGESIMA

XLVII

Ο ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΑΡΕΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΑΣ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Iulia, Augusti filia, matūre habēre coeperat canos, quos legere secrēte solēbat. Hac re audītā Augustus voluit filiam deterrēre quominus* id faceret. Eo consilio aliquando repente intervēnit oppressitque ornatrīces. Etsi super vestem eārum deprehendit canos, tamen Augustus dissimulāvit eos vidisse et aliis sermonibus tempus extraxit, donec induxit mentiōnem aetātis. Tum interrogāvit filiam, utrum post aliquot annos cana esse mallet an calva. Cum illa respondisset «ego, pater, cana esse malo», mendacium illi pater obiēcit: «Non dubito quin* calva esse nolis. Quid ergo non times nē* istae te calvam faciant?»

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η Ιουλία, η κόρη του Αυγούστου, είχε αρχίσει να εμφανίζει πρόωρα άσπρες τρίχες, που συνήθιζε να τις βγάζει κρυφά. Όταν ο Αύγουστος το πληροφορήθηκε, θέλησε να αποθαρρύνει τη θυγατέρα του απ' αυτή τη συνήθειά της (από το να κάνει αυτό). Με αυτό το σχέδιο εμφανίστηκε κάποτε απρόοπτα (και ξαφνικά) και έπιασε τις κομμώτριες επ' αυτοφώρω. Παρόλο που ανακάλυψε άσπρες τρίχες πάνω στα φορέματά τους, εντούτοις ο Αύγουστος προσποιήθηκε πως δεν τις είδε κι άφησε την ώρα να κυλήσει (παρέτεινε το χρόνο) με άλλες κουβέντες, ώσπου έφερε τη συζήτηση στην ηλικία της. Τότε ρώτησε την κόρη του αν σε μερικά χρόνια θα προτιμούσε να είναι ασπρομάλλα ή φαλακρή. Όταν εκείνη απάντησε "προτιμώ, πατέρα μου, να είμαι ασπρομάλλα", ο πατέρας της την αντέκρουσε με (της πρόβαλε) το εξής ψεύτικο επιχείρημα: "Δεν αμφιβάλλω πως δε θέλεις να μείνεις φαλακρή. Γιατί λοιπόν δε φοβάσαι μήπως αυτές εδώ σε κάνουν φαλακρή;"

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Οι ενδοιαστικές προτάσεις εκφράζουν φόβο για ενδεχόμενο κακό ή δυσάρεστο γεγονός.
- Είναι προτάσεις **ουσιαστικές** και εξαρτώνται από συγκεκριμένα ρήματα όπως:

vereor, timeo, metuo.

- Εισάγονται:**
- ➔ **ne** όταν υπάρχει **φόβος μήπως γίνει** κάτι [όταν είναι καταφατικές]
 - ➔ **ne non, ut** όταν υπάρχει **φόβος μήπως δεν γίνει** κάτι [όταν είναι αρνητικές]

- Εκφέρονται:**
- ➔ **Υποτακτική Ενεστώτα** ⇨ όταν εξαρτώνται από ρήμα σε χρόνο αρκτικό

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ

- ➔ **Υποτακτική Παρατατικού** ⇨ όταν εξαρτώνται από ρήμα σε χρόνο ιστορικό

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

- Παραδείγματα:**
- ➔ Timeo **ne veniat**
 - Timebam **ne veniret**

Είναι προτάσεις
ουσιαστικές,
λειτουργούν ως:	• Αντικείμενο	➔ Με εξάρτηση από προσωπικό ρήμα
	• Υποκείμενο	➔ Με εξάρτηση από <u>απρόσωπο</u> ρήμα
	• Επεξήγηση	➔ Μετά από δεικτική αντωνυμία ουδετέρου γένους

Προτάσεις του quominus ή του quin

Οι προτάσεις αυτές εισάγονται με...

➔ **Quominus (ή ne) μετά από ρήματα** που σημαίνουν «εμποδίζω» (impedio, prohibeo, deterreo) ή «αρνούμαι» (recūso).

Όταν τα ρήματα αυτά συνοδεύονται από άρνηση [ne, non], τότε το **quominus αντικαθίσταται από το quin**.

Προτάσεις του quominus και του quin ακολουθούν και μετά από εκφράσεις όπως:

- **per me stat quominus** (χάρη σε μένα δεν...)
- **non multum abest quin** (λίγο λείπει να...)
- **facere non possum quin** (δεν μπορώ να μη...)
- **non dubito quin ή non est dubium quin...** (δεν αμφιβάλλω ότι...)

Παραδείγματα ➔ Impedio illum **quominus (ne) veniat**
Non prohibui illum **quin veniret**
Non dubito **quin calva esse nolis**

ΣΤΙΣ ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΕΙΤΑΙ

ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΟΙ ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ QUOMINUS Ή ΤΟΥ QUIN ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XLVII

quominus id faceret

- Δευτερεύουσα ουσιαστική πρόταση του quominus.
- Εισάγεται με το quominus, επειδή προηγείται τύπος του ρήματος deterreo.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι προτάσεις του quominus και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού faceret, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε ιστορικό χρόνο voluit detertere.
- Λειτουργεί ως αντικείμενο στο detertere.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

quin calva esse nolis

- Δευτερεύουσα ουσιαστική πρόταση του quin.
- Εισάγεται με το quin, επειδή προηγείται άρνηση με το ρήμα non dubito.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι προτάσεις του quominus και του quin και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα nolis, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο dubito.
- Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα dubito.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

ne istae te calvam faciant

- Δευτερεύουσα ουσιαστική ενδοιαστική πρόταση.
- Εισάγεται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο *ne*, γιατί είναι καταφατική.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι ενδοιαστικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *faciant*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *times*.
- Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *times*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

ΆΛΛΕΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XLVII

quos legere secreta solebat

- Δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο *canos*.
- Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quos*.
- Εκφέρεται με οριστική *{solebat}* όπως συνήθως οι αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις που δηλώνουν κάτι το πραγματικό.

Etsi super vestem earum deprehendit canos

- Δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση.
- Εισάγεται με τον εναντιωματικό σύνδεσμο *etsi*.
- Εκφέρεται με οριστική *{deprehendit}*, όπως συνήθως οι εναντιωματικές προτάσεις, που δηλώνουν κάτι το πραγματικό.

donec induxit mentionem aetatis

- Δευτερεύουσα χρονική πρόταση.
- Εισάγεται με το χρονικό σύνδεσμο *donec*.
- Εκφέρεται με οριστική, γιατί η πράξη μας ενδιαφέρει από καθαρά χρονική άποψη και συγκεκριμένα με οριστική παρακειμένου *induxit*.
- Δηλώνει το υστερόχρονο.

utrum post aliquot annos cana esse mallet an calva

- Δευτερεύουσα πλάγια διμελής ερωτηματική πρόταση ολικής άγνοιας.
- Εισάγεται με το *utrum* / *an* και εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι πλάγιες ερωτήσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού *mallet*, επειδή εξαρτάται από ρήμα σε ιστορικό χρόνο *interrogavit*.
- Λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα *interrogavit*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

Cum illa respondisset

- Δευτερεύουσα χρονική πρόταση.
- Εισάγεται με τον ιστορικό – διηγηματικό σύνδεσμο *cum*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως πάντοτε ο ιστορικός *cum* και συγκεκριμένα με υποτακτική υπερσυντελικού λόγω εξάρτησης από ρήμα σε ιστορικό χρόνο *obiecit*.
- Δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

audio, 4
coepi, coepisse
deprehendo, -prehendi, -prehensum, -prehendere, 3
deterreo, deterrui, deterritum, deterrere, 2
dissimulo, 1
dubito, 1
extraho, extraxi, extractum, extrahere, 3
facio, feci, factum, facere, 3
habeo, habui, habitum, habere, 2
induco, induxi, inductum, inducere, 3
interrogo, 1

intervenio, -veni, -ventum, -venire, 4
lego, legi, lectum, legere, 3
obicio, obieci, obiectum, obicere, 3
opprimo, oppressi, oppressum, opprimere, 3
respondeo, respondi, responsum, respondere, 2
soleo, solitus sum, solere, 2 [ημιαποθετικό]
timeo, timui, timere, 2
video, vidi, visum, videre, 2
malo, malui, malle
nolo, nolui, nolle
volo, volui, velle

Ενδεικτικές Ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του μαθήματος XLVII στη δοτική ενικού.

re	➡		sermonibus	➡	
id	➡		pater	➡	
ornatrīces	➡		mendacium	➡	
vestem	➡		te	➡	

2. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς του τύπου *mature* από το μάθημα XLVII:

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

3. Να γράψετε τους πιο κάτω ρηματικούς τύπους στο β' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα και υπερσυντελικού στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΥ
habēre		
solēbat		
voluit		

4. Να γράψετε τους πιο κάτω ρηματικούς τύπους στο α' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού και παρακειμένου στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ
deterreere		
esse		

5. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο β' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα και μέλλοντα στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΛΟΝΤΑ
mallet		
respondisset		
obiēcīt		

6. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού και συντελεσμένου μέλλοντα στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΑ
nolis		
times		

7. Να γράψετε στην ίδια φωνή τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί το καθένα (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

oppressit · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
deprehendit · να γραφεί το γ' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
faciant · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα	
extrahit · να γραφεί το β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
obicit · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα	

8. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά.

i. Ο Καίσαρας θέλησε να αποτρέψει τους συντρόφους του από το να στείλουν στρατιώτες οι οποίοι να διεξαγάγουν πόλεμο εναντίον των Γαλατών.

ii. Ο πατέρας, επειδή φοβήθηκε τον πόλεμο, εμπόδισε τον γιο του από το να φύγει για το [να πάει στο] στρατόπεδο.

9. Να μετατρέψετε τις ευθείες ερωτήσεις σε πλάγιες χρησιμοποιώντας το ρήμα εξάρτησης που σας δίνεται κάθε φορά. Μην ξεχνάτε την **ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ**.

● Iulia, ne coepisti canos habere?

Pater rogat

● Cur secrete canos legis?

Pater filiam rogavit

● Iulia, utrum post aliquot annos cana esse mavis an calva?

Mater cognoscere vult

10. Να αντικαταστήσετε το σουπίνο με άλλους τρεις [3] τρόπους, ώστε να δηλώνεται επίσης ο προσδιορισμός του σκοπού.

Pater ornatrices mittebat filiam oppressum.

i. _____

ii. _____

iii. _____

11. Να αντικαταστήσετε το *debeo* + απαρέμφατο [ενεργητική σύνταξη] από τον αντίστοιχο τύπο της Παθητικής Περιφραστικής Συζυγίας. Όπου χρειάζεται, να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο. ΠΡΟΣΟΧΗ αν θα χρησιμοποιήσετε ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ σύνταξη ή ΑΠΡΟΣΩΠΗ.

Ornatix filiam opprimere debet.

12. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και την παθητική σε ενεργητική.

i. Frater sororem deprehendit.

ii. Augustus aliis sermonibus tempus extraxit.

iii. Pudicitia reginae a rege Romano laesa erat.

iv. Exercitus Cartaginiensis a Scipionis militibus delebitur.

13. Για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου XLVII να γράψετε μία (1) ετυμολογικά και σημασιολογικά συγγενή λέξη, προερχόμενη από κάποια από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά ή γαλλικά ή ισπανικά ή ιταλικά ή γερμανικά).

Λατινική λέξη		Αγγλική λέξη	Γαλλική λέξη	Ισπανική λέξη	Ιταλική λέξη	Γερμανική λέξη
secrete	➡					
vidisse	➡					
interrogavit	➡					

14. Από το κείμενο XLVII να εντοπίσετε και να γράψετε δύο (2) λέξεις της λατινικής που παρουσιάζουν σημασιολογική και ετυμολογική συγγένεια με την ελληνική γλώσσα (αρχαία ή νέα), δηλώνοντας και τη σχετική ελληνική λέξη. Να εξαιρεθούν τα κύρια ονόματα.

Λατινική λέξη		Ελληνική λέξη
	⇒	
	⇒	

15. Να χαρακτηρίσετε ως Ορθό ή Λάθος το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων χρησιμοποιώντας ανάλογα τα σύμβολα ✓ ή ✕.

- Cum illa respondisset «ego, pater, cana esse malo», mendacium illi pater obiecit [...]

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>respondisset</i> είναι οριστική υπερσυντελείκου		
Ο τύπος <i>mendacium</i> είναι ονομαστική ενικού.		

- «Non dubito quin calva esse nolis. Quid ergo non times ne istae te calvam faciant?»

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>faciant</i> είναι οριστική μέλλοντα.		
Ο τύπος <i>nolis</i> είναι υποτακτική ενεστώτα.		

16. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το συντακτικό σφάλμα στις ακόλουθες προτάσεις.

- i. Brutus timuit nē Porcia se ipsam interfecit.

Σφάλμα	Διόρθωση

- ii. Gallus non recusabat ne epistulam ad Cicerōnem deferret.

Σφάλμα	Διόρθωση

18. Στην πρόταση *Hac re audītā Augustus voluit filiam deterrere quominus id faceret*, να αναλύσετε τη μετοχή “audita” σε ισοδύναμη δευτερεύουσα πρόταση και με τους δύο τρόπους [ενεργητική και παθητική σύνταξη].

i. _____

ii. _____

Ώρα για επανάληψη...

19. Να προσδιοριστεί το είδος των παρακάτω προτάσεων που εισάγονται με τον σύνδεσμο *ut*:

	ΕΙΔΟΣ <i>ut</i> / πρότασης
i. T. Manlius edixit ut milites pugnā abstinērent.	
ii. Arria milites orabāt ut simul imponerētur.	
iii. Tam prope a muris habemus hostem, ut patria in periculo sit.	
iv. Ut Licinus Athēnas vēnit, ibi pro libero fuit.	
v. Regulus timuit ut rus suum a mercenario curarētur.	
vi. Ut sapiens pauper sit, paupertas eum non prohibet.	
vii. Caecilia sic fēcit, ut sorōris (suae) filia rogāvit.	

20. Να προσδιοριστεί το είδος του συνδέσμου *cum* στις παρακάτω προτάσεις:

	ΕΙΔΟΣ <i>cum</i>
i. Cum Cicero epistulam perlegisset, milites adhortātus est ut salūtem sperārent.	
ii. Cum Gallus ad castra Cicerōnis vēnit, epistulam ad amentum tragulae adligāvit.	
iii. Cum Sertōrius aliquid durius militibus imperaverat, a cerva sese monitum esse praedicābat.	
iv. Vix Porcia cultello elapso se vulneraverat, cum clamor ancillārum ortus est.	
v. Cum cerva perisse credita esset, in cubiculum Sertōri repente introrūpit.	
vi. Cum unusquisque nostrum mundi pars sit, commūnis utilitas nostrae anteponenda est.	